

VELIKO SRPSKO OTOČESTVO

Već vekovima istoričari korene srpskog naroda traže na prostorima nekadašnje i današnje Rusije i Ukrajine. Srbi su kao pleme slovenskog naroda živeli severoistočno iza Karpata, kada su se prvi put tamo vratili osnovali su dva svoja grada. U međuvremenu Srbi i dalje osvajaju Rusiju

Politički sukob na liniji Informbiroa 1948. godine proizveo je novu vrstu političkih prebeglica. Srpski komunisti simpatizeri ruske politike ili su zauvek ostajali u Moskvi i Lenjingradu - od šest stotina jugoslovenskih akademaca i srednjoškolarca u Moskvi i Pragu, njih 103 je pristalo da radi za NKVD - ili su iz Srbije i Jugoslavije bežanjem preko granice pokušavali da odu u zagrljaj SSSR-a. U Jugoslaviji je do marta 1948. godine, bilo 89 oficira sovjetske obavestajne i kontraobavestajne službe. Oni su uspeli zajedno sa službama ostalih „bratskih država” da zavrubeju 9322 Jugoslovena i 7390 belogardejaca.

Profesor Dejan Pavlov Kreculj, akademik, koji je predavao je istoriju zapadne filozofije na moskovskom, sofijskom, kolumbijskom, briselskom univerzitetu, kao i na univerzitetima i institutima u Damasku, Delhiju, Kairu, u Nemačkoj, Siriji, SAD-u, Francuskoj, Italiji, bio je žrtva Titovog režima. Osuđen u Beogradu na smrt našao se kao prebeg na Istoku, kod svojih istomišljenika u Rusiji i Bugarskoj. Četrdeset osme, studirao je filozofiju na Beogradskom univerzitetu, zajedno sa Mihajlom Markovićem, Andrijom Stojkovićem, Draganom Jeremićem. Zbog brošure „Kuda vodi nacionalizam Titove grupe”, otišao je u dugu emigraciju. U Moskvi je sa Evgenijem Maksimovićem Primakovim radio na knjizi „Evropa - dijalog i saradnja”. Bio je saradnik u Akademiji nauka Sovjetskog Saveza u Moskvi. Profesor Kreculj se 1991. godine vratio kući u Beograd.

NOVI EMIGRANTI

Razlog za bekstvo Branislave Pavlović-Bjelavin iz Beograda bio je njen muž Aleksandar – Saša Bjelavin, ruski emigrant, rođen u Varšavi. Pedesetih godina, dok je još bilo ruskih prijatelja na Golom otoku, takva biografija je bila sumnjiva, pa su Branislava i Aleksandar 1950. prebegli u Bugarsku. Kada je u SSSR-u na vlast došao Nikita Hruščov, porodica Bjelavin je iz Sofije 1959. prešla u Moskvu. Da bi došli do posla, pristali su da idu u Sibir, u zatvoreni grad Krasnojarsk, gde je Branislava Pavlović-Bjelavin radila na Pedagoškom univerzitetu kao profesor latinskog jezika. Dobili su ćerku Svetlanu koja i danas živi u Sibiru. Krajem šezdesetih profesor Branislava Pavlović-Bjelavin je uspela na ovom univerzitetu u dalekom Krasnojarsku da otvori Katedru za srpski jezik.

Slobodan - Lale Ivanović i Radonja Golubović bili su ambasadori u Vašingtonu, odnosno Bukureštu, kada su odlučili da pređu u Moskvu. Lale Ivanović je, na primer, rusofilstvo dobio još pre rata u nasledstvo od dede Jovana Javorca, nacionalnog revolucionara koji je krajem prošlog veka studirao u Rusiji, prijatelji se sa Lavom Tolstojem i počeo njegova dela prevoditi na srpski jezik. Našli su se u Pragu 1948. godine sa urednikom novosadskog „Dnevnika” Milutinom Rajkovićem.

Za razliku od Vladimira Dedičera koji je u Moskvi tokom rata vodio radio-stanicu „Slobodna Jugoslavija” ibeovci su štampali svoj list u ČSSR. „Nova Borba” se prvi put pojavila 25. septembra 1948.

gracije u Moskvi, Lenjingradu i Staljingradu. Njegovo liderstvo najviše je ugrožavao Vlado Dapčević zbog čega su često bili u sukobu, a to je i cepalo ovu emigrantsku koloniju.

SVET BIZNISA

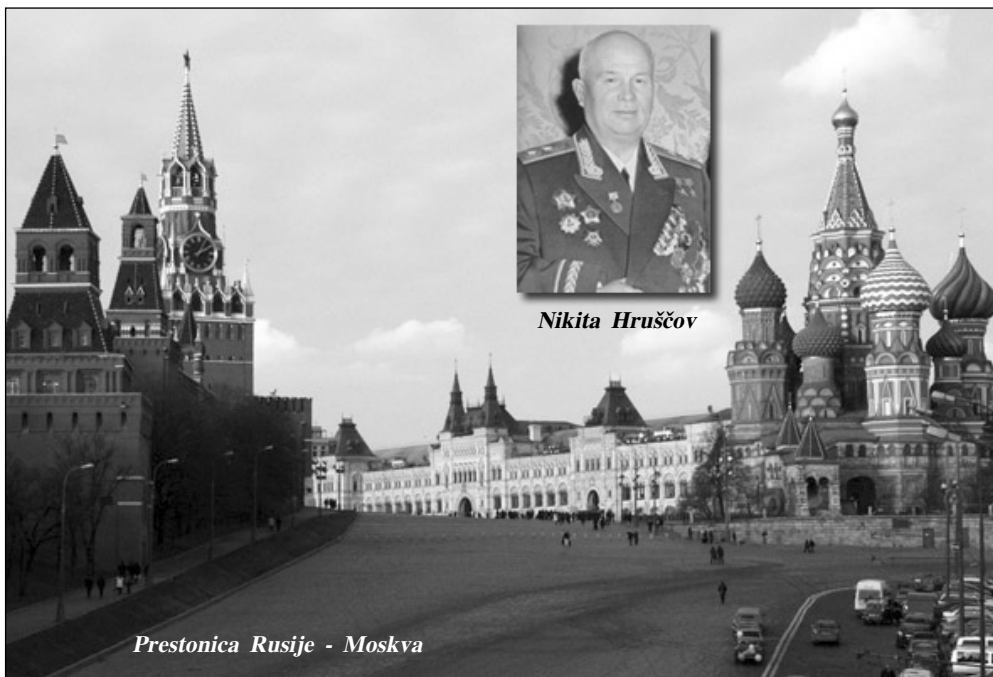
Na novi talas iseljenih Srba u Rusiju čekalo se dvadesetak godina. Tek kada su jugoslovensko-sovjetski odnosi stabilizovani, što je za rezultat imalo pojačanu privrednu i vojnu saradnju, u Moskvu su se vratili srpski diplomati i atašei, a krajem šezdesetih i predstavnici naših velikih državnih preduzeća INE, JAT, „Geneksa”, „Yugoeksporta”, „Centrotekstila”, „Progres”. Time je utrput stvaranja nove vrste srpskih doseljenika, radnika na privre-

firmi, od kojih je više od građevinskih. Tu su GRO „Ratko Mitrović”, „Komgrap”, „Planum”, „Energoprojekt”, „Braća Karić”. Većina i građevinskih i ostalih preduzeća je privatna i jugoslovenska samo po državljanstvu njenih vlasnika, jer se procenjuje da je tek jedna petina registrovana u SRJ, a sve ostale srpske firme imaju registraciju na Kipru i u drugim zemljama. Trenutno na prostoru bivšeg SSSR-a postoji sedamdesetak radilišta i gradilišta za srpske radnike. Beogradski „Montinvest” sa sedamdesetak kooperanata gradi nadomak Moskve poslovni centar „Mostransgasa”. Firma „Svetlost-teatar” iz Beograda zida novi Boljšoj teatar, a „Lola inženjering” podiže ciglanu u Ingušetiji. U sibirskom gradu Tjumen, „Energoprojekt” sa deset kooperantskih firmi podiže tekstilni kombinat.

Samo u Moskvi danas posluje oko hiljadu raznih preduzeća - od kompanije „BK”, preko „Zeptera”, do „Nove alijanse”, neke vrste konzulata SPO u Rusiji. Neka preduzeća su giganti, neka patuljci. Luka Stojanac je, na primer, kao iztraživač akcionarskog društva „Gold S” iz Beograda pet godina u Sibiru tragao za najlepšim i najskupljim dijamantima. Gradimo u Rusiji aerodrome, univerzitete, Operu i Centralnu banku. Građevinske firme imaju oko 2500 ugovora i zapošljavaju stalno oko 11.000 radnika. Tu su „Komgrap” i „Rad”.

„Monteks” kao spoljnotrgovinska organizacija, jedan od najvećih stranih investitora u Rusiji. Njen osnivač Stanislav - Cano Koprivica, potražuje 19 miliona dolara za radove 1989-1992. na aneksu hotela „Lenjingrad”, tj. „Sant Peterburg” i izgradnji hotela „Severna kruna”. Bivši Titovi piloti konkurišu JAT-u i Aeroflotu sopstvenom linijom Moskva-Beograd-Moskva. Sistem „Montavija” sa devet filijala, kojeg vodi Borislav Raičević, prevezao je 1996. godine 33.764 putnika iz Srbije i Crne Gore na gradilišta širom Rusije i Zajednice Nezavisnih Država. Bračni par Mira i Đuro Marković je preko svoje firme „Don komerc” krenuo s čarter letovima Moskva-Podgorica-Moskva i aranžmanima za letovanje na Svetom Stefanu i u drugim hotelima na Crnogorskom primorju. Nekadašnja Mostarka Vesna Šunjić, poznata kao direktor fabrike džempera, preselila se u Moskvu. Tu svoju firmu „Indelks” ima i mladi biznismen Goran Mirjačić.

(nastaviće se)

Nikita Hruščov

Prestonica Rusije - Moskva

godine sa parolama „Proleterci svih zemalja ujedinite se” i „Pod zastavom internacionalizma”. Izdavač je bio Klub jugoslovenskih novinara u Pragu, sa sedištem u Havličkovim namjestima 28/II, a kao glavni i odgovorni urednik potpisan je Slobodan Ivanović.

Avionom kojim je pobegao sa zemunskog aerodroma, general Pero Popivoda je hitno prebačen u Moskvu. Tamo ga je sa sinom čekala supruga Kira Grigorjevna, kćerka generala Crvene armije, kojom se oženio dok je bio na školovanju u Moskvi. Među jugoslovenskim emigrantima u Moskvi proširila se priča da je Popivodu primio sam Staljin i poklonio mu sovjetsku generalsku uniformu i specijalnu sivu šubaru „papaku”. Zato je Pero Popivoda zvanično od vlasti SSSR-a bio proglašen za prvog čoveka jugoslovenske, tj. srpske političke emi-

menom radu u SSSR-u i posebno u Rusiji.

Posle trgovaca, koji su samo u Moskvi imali oko dve stotine predstavništava, na velikom sovjetskom tržištu bilo je najviše naših građevinara - tridesetak velikih preduzeća iz SFRJ. Krajem osamdesetih, pre raspada u SSSR-u je, prema službenim podacima bilo oko 70.000 jugoslovenskih radnika. Njih je bilo od Urala do Vladivostoka. Kako je Srbija sa Crnom Gorom bila ekonomski bolje vezana za Rusiju od ostalih jugoslovenskih republika, to su i preduzeća i radnici bili, uglavnom, srpskog porekla. Njihovo zbornomesto tada bila je Ambasada SFRJ i predstavništva INE i „Progres”.

Danas, niko ne zna koliko Srba i Crnogoraca ima u Rusiji, jer se procene kreću od 25.000 do čak 50.000 naših ljudi. Prema zvaničnim podacima novu Jugoslaviju zastupa 428 predstavništava i